Registratienummer: **75544** / 81082

Notitie ter informatie voor commissie / raad			
Onderwerp:	Toekomst subsidierelatie Natuurcentrum De Maashorst		
Portefeuillehouder:	wethouder Rien Wijdeven	Openbaar:	Ja

Heesch, 22 oktober 2024

Onderwerp
Proces subsidie Natuurcentrum De Maashorst

Kennisnemen van
Het proces dat afgelopen maanden is doorlopen rondom de subsidie voor Natuurcentrum De Maashorst

Inleiding
Het zal u niet ontgaan zijn dat er op dit moment een hoop te doen is over het Natuurcentrum De Maashorst. In de berichtgeving ontstaat nu het beeld dat wij als gemeenten de subsidierelatie met het Natuurcentrum niet willen voortzetten en dat het Natuurcentrum de deuren moet sluiten. Dit is onjuist. Wat betreft de gemeenten is sluiting niet noodzakelijk, omdat met aanpassingen voortzetting van het Natuurcentrum mogelijk is. Behoud van het Natuurcentrum staat voor ons voorop. Dit hebben we tijdens de vele gesprekken met het Natuurcentrum ook aangegeven. De bestaande subsidiebudgetten zijn hierbij wel het uitgangspunt. Dit vraagt dus om bereidheid van het bestuur van het Natuurcentrum om de bedrijfsvoering aan te passen.

In deze informatiebrief geven wij een compleet overzicht van het proces dat we tot nu toe hebben doorlopen.

Context
Natuurcentrum De Maashorst is eind jaren ’70 opgericht. De huidige organisatiestructuur staat sinds 2007. Gemeente Bernheze, gemeente Landerd, gemeente Oss, gemeente Uden en Staatsbosbeheer zijn in de statuten opgenomen als officiële subsidiënten.
Gemeente Oss is in 2021 uit de subsidierelatie met het Natuurcentrum gestapt. Daardoor namen de subsidie inkomsten af met 106 duizend euro. Ongeveer de helft van het totale subsidiebedrag. In 2022 hebben Maashorst en Bernheze daarom een extra bijdrage van ruim 46 duizend euro gedaan aan het Natuurcentrum. Het Natuurcentrum had echter ook de opdracht om te bezuinigen en op zoek te gaan naar nieuwe/andere verdienmodellen. Dit is in beperkte mate gedaan. Het bedrijfsplan is echter niet structureel aangepast op het kleinere beschikbare budget. Het Natuurcentrum heeft feitelijk verlies gedraaid en ingeteerd op de eigen middelen.

Verzoek Natuurcentrum om extra subsidie 2024
Sinds eind 2023 zijn Maashorst en gemeente Bernheze in gesprek met het bestuur van het Natuurcentrum over het voortzetten van de subsidierelatie. Het bestuur heeft voor 2024 gevraagd om in totaal ruim 150 duizend euro extra subsidie. Een bedrag dat wij

als gemeenten niet zomaar beschikbaar hebben. We hebben het bestuur daarom gevraagd om verschillende scenario's te onderzoeken waarmee ze het tóch financieel kunnen redden en/of op zoek te gaan naar nieuwe/andere verdienmodellen.
In antwoord op dat verzoek heeft het bestuur drie toekomstscenario's geschetst. Alleen het scenario "structurele subsidieverhoging", met meer subsidie van de gemeenten was naar overtuiging van het bestuur een reële optie. In de scenario's "Opschaling van de activiteiten" en "Reorganisatie/beëindiging van taken" kon het bestuur zich niet vinden en deze zijn door hen niet verder onderzocht.

Onduidelijke begroting en exploitatie Natuurcentrum
Het is lastig om goed inzicht te krijgen in de begroting/exploitatie van het Natuurcentrum. Op 12 en 18 december 2023 hebben we het bestuur gevraagd om de begroting technisch aan te passen. Pas op 17 mei 2024 hebben wij van het bestuur aangepaste stukken ontvangen. Hierover zijn we op 3 en 7 juni 2024 met het bestuur in overleg gegaan, omdat de begroting en exploitatie nog steeds niet op orde waren. Daarna is er op 7 juli 2024 contact geweest met het accountantskantoor van het Natuurcentrum. Hieruit bleek uiteindelijk dat het tekort voor 2024 niet 150 duizend euro, maar ruim 180 duizend euro bedraagt (m.a.w. zelfs met de subsidie van gemeente Oss zou er sprake zijn van een tekort). Daarnaast ligt er geen toekomstbestendig bedrijfsplan op basis waarvan we een meerjarige overeenkomst met het Natuurcentrum kunnen aangaan.

Natuurcentrum luidt twee keer de noodklok
Op 6 mei 2024 heeft het bestuur van het Natuurcentrum de colleges een brandbrief gestuurd. Daarop hebben we als gemeenten direct actie ondernomen. In het gesprek van 3 juni 2024 is ambtelijk aangegeven dat voor 2024 aanvullende financiering beschikbaar is. Maar dat dan wel eerst de begroting en exploitatie op orde moeten zijn. Op 31 juli 2024 hebben we een tweede bericht ontvangen van het bestuur waarin ze aangeven dat ze 2024 niet meer kunnen doorkomen en dat ze door het ontbreken van duidelijkheid over een structurele oplossing niet anders kunnen dan het proces van sluiting voor te bereiden. Op 1 augustus hebben we hierop gereageerd. We hebben onder andere aangegeven dat er gezien de financiële situatie bij de gemeenten geen nieuw geld beschikbaar is. Dat betekent dat we binnen het taakveld en de bestaande budgetten moeten zoeken naar de gevraagde extra middelen. Dat gaat ten koste van andere projecten en ambities die we hebben als Natuurgebied en vanuit het bestuursakkoord van beide gemeenten. Ook is aangegeven dat de wethouders van beide gemeenten op 13 augustus voor een spoedoverleg bij elkaar zouden komen. Naar aanleiding hiervan is het bestuur uitgenodigd voor een bestuurlijk gesprek op 29 augustus.

Waar staan we nu?
Op 29 augustus heeft wethouder Van Lankvelt (vervanger portefeuillehouder Van den Heuvel) samen met wethouder Wijdeven van Bernheze een gesprek gevoerd met een afvaardiging van het bestuur van het Natuurcentrum. Tijdens dit gesprek hebben de gemeenten het Natuurcentrum aangeboden om samen met een externe partij een toekomstbestendig organisatiemodel op te zetten. Tijdens een bestuursvergadering van het Natuurcentrum op 27 september is het plan van aanpak van de externe partij besproken. Het bestuur gaf aan behoefte te hebben aan een verkennend gesprek voordat ze een definitief besluit over het gemeentelijke aanbod konden nemen.

Op 4 oktober heeft vervolgens een gesprek tussen het voltallige bestuur van het Natuurcentrum, de beoogd extern adviseur en twee ambtelijk vertegenwoordigers plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek werd duidelijk dat het bestuur de natuureducatie, de grootste kostenpost, niet anders wil vormgeven. Zij houden vast aan de huidige opzet en kwaliteit van de natuureducatie, ondanks dat de subsidie hiervoor niet toereikend is. Het bestuur wil alleen kijken hoe er extra inkomsten kunnen worden gegenereerd. Een enorme opgave gezien het grote tekort. Ze zijn niet bereid om andere toekomstbestendige modellen te verkennen.
Na dit gesprek heeft het bestuur per e-mail de wethouders Van den Heuvel en Wijdeven laten weten niet in te willen gaan op het aanbod om met de extern adviseur een toekomstbestendig organisatiemodel neer te zetten. In dezelfde e-mail geven ze wel aan nog drie sporen te gaan verkennen om meer inkomsten te genereren. Namelijk het uitplaatsen van de horeca-activiteiten via verkoop of verhuur van het leslokaal, verkoop van het gehele terrein en (gedeeltelijk) terug huren door de Stichting, en de mogelijkheden voor het Natuurcentrum als centrale poort voor het Geopark.
De extern adviseur heeft parallel daaraan laten weten de opdracht niet aan te willen nemen. Met als reden dat, het bestuur van het Natuurcentrum te eenzijdig gericht is op ophoging van de subsidie door de gemeenten, ze niet bereid zijn de natuureducatie anders vorm te geven en ze irreële verwachtingen hebben van het externe bureau om op heel korte termijn structureel substantiële inkomstenstromen te genereren.

Het bestuur van het Natuurcentrum heeft vervolgens hun medewerkers en vrijwilligers geïnformeerd over de stand van zaken. De gemeenten waren hier niet van op de hoogte. Deze brief is bij het Brabants Dagblad terecht gekomen en ondertussen is een petitie voor behoud van het Natuurcentrum gestart. Ook zien we in de media voorbij komen dat het bestuur aangeeft genoodzaakt te zijn de deuren te sluiten. Wat betreft de gemeenten is sluiting niet noodzakelijk, omdat met aanpassingen voortzetting van het Natuurcentrum mogelijk is.

Overzicht ondersteunende acties gemeenten

- In 2022 hebben beide gemeenten samen circa 46 duizend euro extra subsidie uitgekeerd om een deel van het tekort door de terugtreding van gemeente Oss eenmalig op te vangen.
- Daarnaast heeft gemeente Bernheze ervoor gezorgd dat het Natuurcentrum gebruik kon maken van een stimuleringslening verduurzaming van 12 duizend euro.
- Gemeente Bernheze heeft opdracht gegeven aan een subsidioloog om te kijken naar mogelijkheden voor het verwerven van subsidies door het Natuurcentrum. De subsidioloog heeft onder andere een voorstel uitgewerkt voor een subsidie bij LEADER voor 100 duizend euro. Dit is nog niet verder opgepakt door het bestuur van het Natuurcentrum die zelf de aanvraag moet doen.
- Het Natuurcentrum is aangeboden om samen met een externe partij een toekomstbestendig organisatiemodel neer te zetten. Hier ziet het bestuur van het Natuurcentrum echter vanaf.

Extra subsidie uitkeren in 2024 onder voorwaarden
Het subsidiebedrag van 2024 bedraagt ruim 139 duizend euro. Tijdens de collegevergadering van 22 oktober 2024 is besloten om in 2024 gezamenlijk een extra bijdrage te doen van in totaal 123,5 duizend euro. Gemeente Maashorst heeft 86,5

duizend euro beschikbaar en gemeente Bernheze 37 duizend euro. Dit onder de volgende twee voorwaarden:

- Het bestuur niet kiest voor liquidatie/sluiting, maar voor structurele aanpassing van de bedrijfsvoering om continuering van het Natuurcentrum binnen de bestaande subsidiebudgetten van beide gemeenten mogelijk te maken.
- Er komt een onafhankelijk onderzoek door de beide gemeenten naar de toekomstbestendigheid van het Natuurcentrum waaraan het bestuur de medewerking verleend.

Aanvraag subsidie 2025
Ondertussen hebben we de aanvraag voor de subsidie 2025 ontvangen. Naast het reguliere subsidiebedrag vraagt het Natuurcentrum om een extra structurele bijdrage. De reguliere subsidie aanvraag bedraagt circa 139 duizend euro. De bijdrage van Maashorst is circa 94 duizend euro en de bijdrage van Bernheze is ruim 45 duizend euro. De extra bijdrage die wordt gevraagd, bedraagt de komende jaren minimaal 157 duizend euro. Meer dan een verdubbeling van de huidige subsidie.

Het oplossen van het grote structurele tekort met extra subsidie, gaat niet zomaar. Als gemeenten krijgen we de komende jaren te maken met aanzienlijk minder middelen. Extra geld voor het Natuurcentrum moet uit bestaand budget komen en gaat daarmee ten koste van andere bestaande projecten en ambities uit het bestuursakkoord.
Daar komt bij dat we elke subsidie die we verstrekken nooit op zich beoordelen, maar altijd in verhouding tot alle andere initiatieven en voorzieningen die subsidie nodig hebben.

Tot slot
Beide gemeenten willen het Natuurcentrum en de vrijwilligers die zich hier al jaren voor inzetten behouden. We vinden het belangrijk het Natuurcentrum een plek te laten zijn waar jong en oud natuur kunnen beleven, informatie kunnen vergaren en kennis kunnen opdoen. Daar zijn wel structurele aanpassingen en een toekomstbestendig bedrijfsplan voor nodig, waarbij de huidige beschikbare middelen het uitgangspunt zijn. Wij willen daarom zelf de regie pakken om het Natuurcentrum te behouden, binnen de huidige financiële kaders. Dit proces, waarbij we een onafhankelijk adviseur inschakelen, willen we binnenkort opstarten om sluiting te voorkomen.

Kernboodschap
Natuurcentrum De Maashorst is voor beide gemeenten erg belangrijk, zoals ook in beide bestuursakkoorden is opgenomen. De informatievoorziening over het natuurgebied en de excursies die worden verzorgd zijn van grote waarde. Ook de inzet van de vele vrijwilligers wordt gewaardeerd. Natuureducatie is belangrijk en willen we ook in de toekomst graag laten verzorgen door het Natuurcentrum. We zijn echter van mening dat de natuureducatie anders kan worden vormgegeven om zo de kosten te verlagen.
Na het uittreden van Oss als subsidiënt en daarmee het wegvallen van circa 106 duizend euro, heeft het Natuurcentrum de bedrijfsvoering niet wezenlijk aangepast. Daardoor heeft het Natuurcentrum ingeteerd op de eigen middelen. Het Natuurcentrum vraagt Bernheze en Maashorst nu om meer dan een verdubbeling van de bestaande subsidie om zijn werkzaamheden in de huidige vorm voort te zetten.

Extra geld voor het Natuurcentrum moet uit bestaand budget komen en dat zou dan ten koste gaan van andere bestaande projecten en ambities uit het bestuursakkoord. Daarnaast is er op dit moment geen zicht op een financieel gezonde, toekomstbestendige bedrijfsvoering door het Natuurcentrum. Het huidige bedrijfsplan biedt onvoldoende houvast en zekerheden voor de toekomst.
De beide gemeenten willen in 2024 gezamenlijk een extra bijdrage doen van in totaal 123,5 duizend euro. Dit onder de volgende twee voorwaarden:

- Het bestuur niet kiest voor liquidatie/sluiting, maar voor structurele aanpassing van de bedrijfsvoering om continuering van het Natuurcentrum binnen de bestaande subsidiebudgetten van beide gemeenten mogelijk te maken.
- Er komt een onafhankelijk onderzoek door de beide gemeenten naar de toekomstbestendigheid van het Natuurcentrum waaraan het bestuur de medewerking verleend.

Communicatie
Op 10 oktober heeft het Brabants Dagblad een artikel gepubliceerd naar aanleiding van de interne berichtgeving van het bestuur van het Natuurcentrum. Daarin hebben de wethouders niet inhoudelijk gereageerd, omdat op 29 augustus met het bestuur van het Natuurcentrum is afgesproken niet naar buiten te treden zolang de gesprekken lopen met de insteek om er samen uit te komen.

In een kort persbericht melden we dat de subsidie voor het Natuurcentrum niet wordt verhoogd, en dat we zelf de regie in handen gaan nemen. Ook lichten we ons standpunt toe.

Vervolg
De beide gemeenten zetten binnen de bestaande budgetten in op voortzetting van het Natuurcentrum De Maashorst met de informatievoorziening over het natuurgebied en natuureducatie. Als aan de eerdergenoemde voorwaarden wordt voldaan, keren de beide gemeenten de extra beschikbare subsidie over 2024 uit. Daarnaast willen we het traject met een onafhankelijk bureau opstarten.

In de e-mail aan de twee wethouders geeft het bestuur van het Natuurcentrum aan nog drie sporen te gaan verkennen om meer inkomsten te genereren. Indien mogelijk betrekken we de uitkomsten hiervan bij het onderzoek door het onafhankelijk bureau.

Bijlagen
n.v.t.